

MILLIY IQTISODIYOTNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING HUQUQIY-
INSTITUTIONAL ASOSLARI

Sultanova Shoxista Ilhomovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Tayanch doktaranturada oqiman Iqtisodiyot nazariyasi yonalishi

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.22817272>

KIRISH

XXI asr iqtisodiy taraqqiyotining asosiy xususiyati ishlab chiqarish omillarining an'anaviy modelidan bilim, texnologiya va innovatsiyaga asoslangan iqtisodiy o'sish modeliga bosqichma-bosqich o'tish bilan tavsiflanadi. Zamonaviy global iqtisodiyotda mamlakatlarning raqobatbardoshligi faqat tabiiy resurslar, arzon ishchi kuchi yoki ishlab chiqarish hajmi bilan emas, balki bilimlarni yaratish, o'zlashtirish, tijoratlashtirish va iqtisodiy qiymatga aylantirish qobiliyati bilan belgilanmoqda. Shu sababli innovatsion rivojlanish masalasi iqtisodiy siyosatning tor doirasidagi yo'nalish emas, balki milliy taraqqiyotning strategik va institutsional poydevoriga aylanmoqda.

Innovatsion iqtisodiyotning fundamental xususiyati shundaki, unda iqtisodiy qiymatning muhim manbalaridan biri moddiy resurs emas, balki bilim, texnologiya, intellektual mulk, ma'lumotlar, ilmiy ishlanmalar va inson kapitalidir. Biroq ilmiy g'oya yoki texnologik ixtironing o'zi iqtisodiy rivojlanishni ta'minlamaydi. Ilmiy natijaning iqtisodiy samaraga aylanishi uchun uning huquqiy jihatdan himoyalaniishi, texnologik tayyorgarlik darajasi oshirilishi, investitsiya bilan ta'minlanishi, ishlab chiqarishga joriy etilishi va bozor talabiga moslashtirilishi talab etiladi.

Demak, innovatsion taraqqiyotning real natijasi alohida innovatsion loyihalar soni bilan emas, balki ularning iqtisodiy qiymat yaratish qobiliyati bilan o'lchanishi lozim. Bunday yondashuv innovatsion siyosatni "qancha loyiha yaratildi?" degan savoldan "qancha yangi qiymat yaratildi, qancha texnologiya tijoratlashtirildi, qancha yuqori malakali ish o'rni yaratildi, mehnat unumdorligi va eksport salohiyati qanchalik oshdi?" degan natijadorlik mezonlariga yo'naltiradi.

O'zbekiston sharoitida mazkur masala alohida dolzarblik kasb etadi. Chunki mamlakatda iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, ishlab chiqarishning texnologik darajasini oshirish, yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish va global qiymat zanjirlarida yuqoriroq o'rinlarni egallash uchun innovatsion salohiyatdan samarali foydalanish zarur.

O'zbekistonda innovatsion rivojlanishning huquqiy asoslarini takomillashtirish jarayoni so'nggi yillarda izchil davom etmoqda. Xususan, 2022-yil 6-iyuldagi PF-165-son Farmon bilan 2022–2026-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining Innovatsion rivojlanish strategiyasi tasdiqlangan bo'lib, ushbu strategiya innovatsion faoliyatni iqtisodiyot tarmoqlari va hududlarda kengaytirish, ilmiy ishlanmalarni amaliyotga joriy etish hamda innovatsion mahsulotlar yaratish uchun strategik asos bo'lib xizmat qilmoqda. Mazkur strategiyaning mavjudligi innovatsion rivojlanishni alohida loyihalar yig'indisi sifatida emas, balki davlat siyosatining tizimli yo'nalishi sifatida tashkil etish imkonini beradi.

Shuningdek, "Ilm-fan va ilmiy faoliyat to'g'risida"gi Qonun ilmiy faoliyatning huquqiy asoslarini belgilash orqali ilm-fan va iqtisodiyot o'rtasidagi aloqalarni institutsional jihatdan mustahkamlash uchun muhim zamin yaratadi. "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi esa raqamli texnologiyalarni

Multidisciplinary research and Innovation (SICMRI 2026)

iqtisodiy va ijtimoiy sohalarga keng joriy etish orqali innovatsion iqtisodiyotning texnologik infratuzilmasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

“O‘zbekiston — 2030” strategiyasida esa barqaror iqtisodiy o‘shish, inson salohiyatini ro‘yobga chiqarish, qonun ustuvorligi va davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish kabi ustuvor yo‘nalishlar belgilangan. Ushbu ustuvorliklar innovatsion rivojlanishning iqtisodiy, ijtimoiy va institutsional jihatlarini yagona strategik tizimga birlashtirish imkonini beradi.

Jahon intellektual mulk tashkilotining 2024-yilgi Global Innovation Index ma’lumotlari O‘zbekistonning innovatsion rivojlanishida ijobiy siljishlar mavjudligini ko‘rsatadi. Mamlakat 2024-yilda global innovatsion reytingda 83-o‘rinni egallagan va ketma-ket uchinchi yil rivojlanish darajasiga nisbatan innovatsion salohiyatidan yuqori natija ko‘rsatayotgan “innovation overperformer” mamlakatlar qatorida qayd etilgan. Shu bilan birga, inson kapitali va tadqiqotlar, ijodiy natijalar hamda bilim va texnologiya natijalari bo‘yicha nisbatan past ko‘rsatkichlarning saqlanib qolayotgani innovatsion ekotizimning ayrim bo‘g‘inlarini yanada kuchaytirish zarurligini ko‘rsatadi.

Shundan kelib chiqib, mazkur tezisning asosiy maqsadi milliy iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishning huquqiy-institutsional mexanizmlarini tizimli tahlil qilish va ularni takomillashtirishning ustuvor yo‘nalishlarini ilmiy jihatdan asoslashdan iborat.

ASOSIY QISM

Innovatsion rivojlanishning nazariy-metodologik asoslari

Innovatsion rivojlanish tushunchasini faqat yangi texnologiyalar yaratish bilan chegaralash metodologik jihatdan tor yondashuv hisoblanadi. Innovatsiya iqtisodiy jarayonning barcha bosqichlariga — ilmiy izlanish, texnologik ishlab chiqish, mahsulot dizayni, ishlab chiqarish, boshqaruv, marketing, logistika va xizmat ko‘rsatishga ta’sir qiluvchi kompleks jarayondir.

Shu nuqtayi nazardan, innovatsion iqtisodiyotning asosiy subyektlari sifatida davlat, ilmiy-tadqiqot tashkilotlari, oliy ta’lim muassasalari, biznes subyektlari, investorlar, texnoparklar, startaplar va fuqarolik jamiyati institutlarini ko‘rish mumkin. Ularning har biri innovatsion qiymat zanjirining ma’lum bosqichida muhim rol bajaradi.

Davlat innovatsion faoliyatning bevosita ishlab chiqaruvchisi emas, balki institutsional sharoitlarini shakllantiruvchi subyekt sifatida namoyon bo‘lishi kerak. Uning asosiy vazifasi huquqiy aniqlikni ta’minlash, innovatsion tavakkalchiliklarni qisman kompensatsiya qilish, fundamental va amaliy tadqiqotlarni qo‘llab-quvvatlash, xususiy kapital uchun rag‘batlantiruvchi muhit yaratish hamda innovatsion faoliyat ishtirokchilari o‘rtasidagi hamkorlikni muvofiqlashtirishdan iborat.

Bunda davlat siyosati “davlat innovatsiyani o‘zi yaratadi” modelidan “davlat innovatsion ekotizim uchun qulay sharoit yaratadi” modeliga o‘tishi maqsadga muvofiqdir. OECDning 2025-yilgi ilm-fan, texnologiya va innovatsiyalar siyosatiga oid tahlillarida ham innovatsion siyosat samaradorligini oshirish uchun davlatlararo va davlat-xususiy hamkorlik, siyosatlararo muvofiqlik hamda ekotizim yondashuvining ahamiyati alohida ta’kidlangan.

Innovatsion ekotizimning muhim xususiyati uning o‘zaro bog‘langan institutsional tuzilma ekanligidadir. Universitetda yaratilgan ilmiy natija biznes bilan aloqaga ega bo‘lmasa, uning iqtisodiy samarasi cheklangan bo‘ladi. Xuddi shuningdek, biznesda innovatsion talab shakllanmasa, ilmiy tashkilotlarning amaliy tadqiqotlari uchun bozor signallari yetarli darajada shakllanmaydi.

Shuning uchun “universitet — ilmiy tashkilot — biznes — investor — davlat” hamkorlik modeli innovatsion rivojlanishning muhim institutsional platformasiga aylanishi kerak.

Multidisciplinary research and Innovation (SICMRI 2026)

O‘zbekistonda innovatsion rivojlanishning huquqiy-institutsional bazasi

O‘zbekistonda innovatsion rivojlanishning huquqiy-institutsional asoslari bir necha o‘zaro bog‘liq qatlamlardan tashkil topadi. Birinchi qatlamni ilm-fan va innovatsion faoliyatni tartibga soluvchi qonunchilik tashkil etsa, ikkinchi qatlamni strategik hujjatlar va davlat dasturlari, uchinchi qatlamni esa innovatsion infratuzilma institutlari hamda iqtisodiy rag‘batlantirish mexanizmlari tashkil etadi.

“Ilm-fan va ilmiy faoliyat to‘g‘risida”gi Qonun ilmiy faoliyatning tashkiliy-huquqiy asoslarini belgilash orqali ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish uchun huquqiy poydevor yaratadi. Innovatsion rivojlanish strategiyasi esa ilmiy natijalarni iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotga yo‘naltirishning strategik yo‘nalishlarini belgilaydi.

Shu sababli O‘zbekiston innovatsion siyosatining keyingi bosqichida asosiy e‘tiborni innovatsion ekotizimning barcha bo‘g‘inlarini o‘zaro bog‘lashga qaratish lozim.

Ilm-fan va biznes integratsiyasi — innovatsion rivojlanishning asosiy instituti

Innovatsion iqtisodiyotning eng muhim muammolaridan biri ilmiy bilim bilan real sektor ehtiyojlari o‘rtasidagi masofani qisqartirishdir. Ilmiy tashkilot va universitetlarda ko‘plab ilmiy ishlanmalar yaratilishi mumkin, biroq ularning ishlab chiqarishga joriy qilinishi uchun texnologiyalar transferi, patentlash, marketing, texnologik audit va investitsiya mexanizmlari zarur.

Shu jihatdan oliy ta‘lim muassasalarida texnologiyalar transferi ofislarini rivojlantirish, ularning faoliyatini faqat hujjatlarni rasmiylashtirish bilan cheklamasdan, ilmiy ishlanmalarning bozor qiymatini aniqlash, patent strategiyasini ishlab chiqish, sanoat korxonalari bilan muzokaralar olib borish va litsenziyalash jarayonlarini tashkil etishga yo‘naltirish lozim.

Jahon bankining O‘zbekistondagi Milliy innovatsion tizimni modernizatsiya qilish loyihasi bo‘yicha hisobotida ilmiy tadqiqotlarning sifatini oshirish va ularni tijoratlashtirish innovatsion tizimni takomillashtirishning muhim komponentlari sifatida qayd etilgan. Hisobotda ilmiy loyihalarni moliyalashtirish va tadqiqot natijalarining amaliy ahamiyatini kuchaytirishga yo‘naltirilgan mexanizmlar amalga oshirilayotgani ko‘rsatiladi.

Demak, ilm-fan va biznes o‘rtasidagi hamkorlikni formal memorandumlar darajasidan real iqtisodiy manfaatdorlik darajasiga olib chiqish talab etiladi.

Buning uchun universitetlarda:

- texnologiyalar transferi ofislarini rivojlantirish;
- patentlash va litsenziyalash bo‘yicha professional xizmatlarni yo‘lga qo‘yish;
- sanoat korxonalari buyurtmasi asosida amaliy tadqiqotlarni ko‘paytirish;
- startap loyihalarini inkubatsiya va akseleratsiya qilish;
- ilmiy ishlanmalarni texnologik tayyorgarlik darajasi bo‘yicha baholash;
- intellektual mulk obyektlarini iqtisodiy aktiv sifatida baholash

kabi mexanizmlarni kuchaytirish maqsadga muvofiq.

Intellektual mulkni himoya qilish va innovatsion investitsiyalar

Innovatsion iqtisodiyotda intellektual mulk nafaqat huquqiy himoya vositasi, balki iqtisodiy aktiv sifatida ham qaralishi lozim. Patent, dasturiy ta‘minot, ma‘lumotlar bazasi, tovar belgisi, sanoat namunasi va boshqa intellektual mulk obyektlari innovatsion korxonaning bozor qiymatini shakllantiruvchi aktivlarga aylanishi mumkin.

WIPO ma‘lumotlariga ko‘ra, O‘zbekistonda 2024-yilda rezidentlar tomonidan patent olish uchun 507 ta ariza berilgan, umumiy patent arizalari soni esa 526 tani tashkil qilgan. Mazkur ko‘rsatkichlar

Multidisciplinary research and Innovation (SICMRI 2026)

intellektual mulkdan foydalanish salohiyatining mavjudligini ko'rsatishi bilan birga, xalqaro patentlash va innovatsion natijalarni global bozorga olib chiqish yo'nalishida hali katta imkoniyatlar mavjudligini ham anglatadi.

Shuning uchun intellektual mulk siyosatida uchta asosiy vazifa ustuvor bo'lishi kerak.

Birinchidan, patentlash jarayonlarini soddalashtirish va ilmiy tadqiqotchilar uchun professional patent konsalting xizmatlarini rivojlantirish.

Ikkinchidan, patent yoki boshqa intellektual mulk obyektining iqtisodiy qiymatini baholash metodikasini takomillashtirish.

Uchinchidan, intellektual mulkni litsenziyalash, franchayzing, texnologiyalar transferi va xalqaro bozorga olib chiqish mexanizmlarini kengaytirish.

Bunday yondashuv innovatorning ilmiy natijadan iqtisodiy manfaatdorligini oshiradi hamda xususiy investorlarning innovatsion loyihalarga kirib kelishi uchun qo'shimcha kafolatlar yaratadi.

Startaplar va venchur moliyalashtirishning institutsional ahamiyati

Innovatsion iqtisodiyotning muhim subyektlaridan biri startap korxonalardir. Startaplarning iqtisodiy ahamiyati faqat yangi kompaniyalar soni bilan emas, balki yangi texnologik yechimlar yaratish, yangi bozorlar shakllantirish va yuqori malakali ish o'rnlari yaratish qobiliyati bilan belgilanadi.

Innovatsion loyihalarning o'ziga xos xususiyati yuqori tavakkalchilik va uzoq muddatli qaytinga ega ekanligidir. Shu sababli an'anaviy bank kreditlari har doim ham startaplarning ehtiyojlariga mos kelavermaydi. Bu yerda venchur kapital, biznes farishtalari, akseleratorlar, grantlar, davlat-xususiy fondlar va korporativ venchur investitsiyalari alohida ahamiyat kasb etadi.

Shu asosda innovatsion moliyalashtirish tizimini "faqat davlat mablag'i" modelidan "davlat + xususiy kapital + xalqaro investor + korporativ investitsiya" modeliga bosqichma-bosqich o'tkazish maqsadga muvofiq.

Davlatning roli esa xususiy investorning o'rnini egallash emas, balki dastlabki yuqori tavakkalchiliklarni kamaytirish, innovatsion loyihalar uchun kafolat va rag'bat mexanizmlarini yaratishdan iborat bo'lishi kerak.

Raqamli transformatsiya va innovatsion iqtisodiyot

Raqamlashtirish innovatsion rivojlanishning alohida yo'nalishi emas, balki uning infratuzilmaviy asoslaridan biridir. Sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar, bulutli hisoblash, blokcheyn, robototexnika, Internet of Things va boshqa texnologiyalar ishlab chiqarish va boshqaruv jarayonlarining samaradorligini tubdan o'zgartirmoqda.

"Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi doirasida davlat boshqaruvi va iqtisodiyotning turli sohalarida raqamli texnologiyalarni keng joriy etishga qaratilgan chora-tadbirlar belgilangan. Raqamli texnologiyalarning amaliy samarasi, masalan, qishloq xo'jaligida subsidiyalarni avtomatlashtirish kabi mexanizmlarda ham namoyon bo'lmoqda.

Biroq raqamlashtirishni faqat elektron xizmatlar yoki axborot tizimlarini yaratish sifatida talqin qilish yetarli emas. Raqamli transformatsiya ishlab chiqarish samaradorligi, boshqaruv xarajatlari, logistika, resurslardan foydalanish va inson kapitalining unumdorligiga ta'sir qilishi kerak.

Shu bois innovatsion siyosat doirasida raqamli transformatsiya samaradorligini baholash uchun "raqamli xizmatlar soni" kabi oddiy ko'rsatkichlardan tashqari, mehnat unumdorligi, operatsion xarajatlarning qisqarishi, xizmat ko'rsatish tezligi, eksport va qo'shilgan qiymat kabi iqtisodiy indikatorlardan foydalanish zarur.

Multidisciplinary research and Innovation (SICMRI 2026)

Hududiy innovatsion ekotizimlarni shakllantirish

Innovatsion rivojlanishning yana bir muhim masalasi hududlar o'rtasidagi iqtisodiy va texnologik tafovutlarni kamaytirishdir. Innovatsion faoliyat faqat poytaxt yoki yirik shaharlarda konsentratsiyalanib qolmasligi kerak.

Milliy iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirish bugungi sharoitda iqtisodiy siyosatning alohida yo'nalishi emas, balki mamlakatning uzoq muddatli raqobatbardoshligini belgilovchi kompleks taraqqiyot mexanizmi sifatida namoyon bo'lmoqda. Innovatsion iqtisodiyotning shakllanishi ilmiy bilimlarni yaratish bilan boshlansa-da, uning haqiqiy iqtisodiy samarasi bilimlarni texnologiyaga, texnologiyani mahsulotga, mahsulotni bozor qiymatiga va yuqori qo'shilgan qiymatga aylantirish jarayonida yuzaga keladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, innovatsion rivojlanishning muvaffaqiyati uchta asosiy omil — huquqiy aniqlik, institutsional uyg'unlik va iqtisodiy rag'batlarning samaradorligi bilan chambarchas bog'liq. Shu sababli innovatsion siyosatni faqat yangi normativ-huquqiy hujjatlar yaratish yoki davlat mablag'larini ko'paytirish orqali takomillashtirish yetarli emas. Eng muhim vazifa mavjud institutlarning o'zaro hamkorligini kuchaytirish va ilmiy natijalarni iqtisodiy qiymatga aylantirish mexanizmlarini takomillashtirishdan iborat.

O'zbekistonda innovatsion rivojlanishning huquqiy bazasi so'nggi yillarda sezilarli darajada takomillashdi. 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Innovatsion rivojlanish strategiyasi, "Ilm-fan va ilmiy faoliyat to'g'risida"gi Qonun, "Raqamli O'zbekiston — 2030" va "O'zbekiston — 2030" strategiyalari innovatsion taraqqiyotning muhim institutsional asoslarini shakllantirdi. "O'zbekiston — 2030" strategiyasida barqaror iqtisodiy o'sish, inson salohiyatini ro'yobga chiqarish, qonun ustuvorligi va davlat boshqaruvi samaradorligi kabi yo'nalishlarning belgilanishi innovatsion siyosatni mamlakat taraqqiyotining umumiy strategiyasi bilan integratsiyalash imkonini bermoqda.

Biroq innovatsion rivojlanishning keyingi bosqichida asosiy e'tibor huquqiy bazaning mavjudligidan uning amaliy samaradorligiga ko'chishi lozim. Xususan, ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish, universitet va biznes aloqalarini kuchaytirish, texnologiyalar transferini jadallashtirish, intellektual mulkni iqtisodiy aktivga aylantirish va xususiy kapitalni innovatsion loyihalarga jalb qilish dolzarb vazifalar bo'lib qolmoqda.

WIPOning 2024-yilgi ma'lumotlari O'zbekiston innovatsion rivojlanishda ijobiy dinamikaga ega ekanini ko'rsatadi. Shu bilan birga, inson kapitali va tadqiqotlar hamda ijodiy natijalar bo'yicha nisbatan past pozitsiyalar innovatsion tizimning aynan bilim yaratish va uni yuqori qiymatli natijaga aylantirish bosqichlarini kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

Shu asosda mazkur tadqiqotning konseptual xulosasi sifatida quyidagi modelni ilgari surish mumkin:

"Ilmiy bilim → intellektual mulkni huquqiy himoya qilish → texnologiyalar transferi → tijoratlashtirish → investitsiya → innovatsion ishlab chiqarish → ichki bozor → eksport → yuqori qo'shilgan qiymat".

Aynan ushbu zanjirning uzluksizligi milliy innovatsion tizimning real samaradorligini belgilaydi.

Kelgusida O'zbekiston uchun innovatsion siyosatning eng muhim vazifasi innovatsiyalar sonini ko'paytirish emas, balki innovatsiyaning iqtisodiy qaytimini oshirish bo'lishi kerak. Buning uchun ilm-fan, ta'lim, davlat boshqaruvi, biznes va moliya institutlari o'rtasidagi chegaralarni kamaytirish, innovatsion loyihalarni natijadorlik asosida moliyalashtirish, xususiy kapitalni keng jalb etish va hududiy innovatsion ekotizimlarni rivojlantirish zarur.

Multidisciplinary research and Innovation (SICMRI 2026)

Umuman olganda, milliy iqtisodiyotning innovatsion modelga o'tishi mamlakatning texnologik mustaqilligi, ishlab chiqarish samaradorligi, eksport salohiyati va xalqaro raqobatbardoshligini oshirishning muhim shartidir. Innovatsion rivojlanishning huquqiy-institutsional asoslarini izchil takomillashtirish esa O'zbekistonning bilimga asoslangan, yuqori texnologiyali va yuqori qo'shilgan qiymat yaratadigan iqtisodiyotini shakllantirishning strategik kafolatlaridan biri bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. 2022–2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida. PF–165-son Farmon, 2022-yil 6-iyul.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. 2022–2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini amalga oshirish bo'yicha tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida. PQ–307-son qaror, 2022-yil 6-iyul.
3. O'zbekiston Respublikasi. “Ilm-fan va ilmiy faoliyat to'g'risida”gi Qonun. O'RQ–576-son, 2019-yil 29-oktabr.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. “Raqamli O'zbekiston — 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida. PF–6079-son Farmon, 2020-yil 5-oktabr.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. “O'zbekiston — 2030” strategiyasi to'g'risida. PF–158-son Farmon, 2023-yil 11-sentabr.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo'ljallangan ustuvor yo'nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida. PF–21-son Farmon, 2026-yil 16-fevral.
7. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2021. — 464 b.
8. World Intellectual Property Organization. Global Innovation Index 2024: Unlocking the Promise of Social Entrepreneurship. — Geneva: WIPO, 2024.
9. World Intellectual Property Organization. World Intellectual Property Report 2024: Making Innovation Policy Work for Development. — Geneva: WIPO, 2024.
10. World Intellectual Property Organization. Intellectual Property Statistics: Uzbekistan, 2024. — Geneva: WIPO, 2025.
11. OECD. OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2025. — Paris: OECD Publishing, 2025.
12. World Bank. Modernizing Uzbekistan National Innovation System Project: Implementation Status and Results Report. — Washington, DC: World Bank, 2024.
13. UNECE. Innovation for Sustainable Development Review of Uzbekistan. — Geneva: United Nations Economic Commission for Europe.
14. Abduvoxidov A.A., Zikriyayev Z.M., Mamatov M.A. va boshq. Iqtisodiy o'sish. — Guliston: Ziyonashr-matbaa, 2022. — 535 b.
15. Burxanov A.U., Muminov Sh.X., Xudoyqulov X.X. Investitsiya va innovatsiyalar. — Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi, 2021. — 462 b.
16. Mamatov A.A., Jo'rayev T.T., Erkayev A.N. Innovatsion iqtisodiyot. — Toshkent, 2019. — 456 b.
17. World Bank. World Development Indicators: Uzbekistan. — Washington, DC: World Bank.
18. WIPO. Global Innovation Index 2024: Uzbekistan Country Profile. — Geneva: World Intellectual Property Organization, 2024.